

УДК 636.37.082.083.312(477.72)

DOI 10.32900/2312-8402-2021-126-99-111

ПРОДУКТИВНІСТЬ І ВІДТВОРНА ЗДАТНІСТЬ ОВЕЦЬ ТАВРІЙСЬКОГО ВНУТРІШНЬОПОРОДНОГО ТИПУ АСКАНІЙСЬКОЇ ТОНКОРУННОЇ ПОРОДИ ЗА РІЗНИХ МЕТОДІВ РОЗВЕДЕННЯ В УМОВАХ ЦІЛОРІЧНОГО СТІЙЛОВОГО УТРИМАННЯ

Помітун І. А., д. с.-г. н., проф., <https://orcid.org/0000-0002-7743-3600>

Косова Н. О., к. с.-г. н., с. н. с., <https://orcid.org/0000-0001-7353-1994>

Корх І. В., к. с.-г. н., с. н. с., <https://orcid.org/0000-0002-8077-895X>

Бойко Н. В., к. с.-г. н., с. н. с., <https://orcid.org/0000-0001-6242-8456>

Помітун Л. І. н. с., <https://orcid.org/0000-0001-5264-2898>

Інститут тваринництва НААН

Туринський В. М., д. с.-г. н., проф., <https://orcid.org/0000-0002-0312-694X>

Богданова Н. В., к. с.-г. н., доц., <https://orcid.org/0000-0002-4634-9609>

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Дослідження проведено впродовж 2013-2021 рр. в умовах племінного репродуктора ТОВ «Агрофірма «Маяк» Котелевського району Полтавської області.

Порівнюючи показники тварин за оцінки у 2013 році з сучасним стадом, виявлено, що по групі маток жива маса відрізняється лише на 1,4%. Ремонтні барани сучасного стада перевищують за цією ознакою на 13,1%, а дорослі плідники поступаються на 20,7%. Останнє є наслідком інтенсивного використання основних баранів у зв'язку з їх використанням у продовж 6-місячного циклу відтворення, який застосовується нині у господарстві. Вовнова продуктивність маток сучасного стада на 20,9% вище за показники вихідного поголів'я. Настриг немитої вовни у плідників зменшився на 15,1%, а по ремонтній групі – навпаки збільшився майже на 40%. Останнє є наслідком більш високого тиску добору при формуванні ремонтної групи плідників на сучасному етапі роботи зі стадом, порівняно з попереднім періодом. Істотних розбіжностей за показником довжини вовни у овець різних груп за період що порівнювався виявлено не було.

Залежно від віку при бонітуванні, показники живої маси ярок ТТАс істотно різнилися. Тварини народжені у березні, переважали як молодших (12-13-місячного віку, народжених у квітні-травні) на 2,2 та 10,1%, так і старших (15-місячних) на 2,6%. При цьому ярки сучасного стада в цілому на 16,6% перевищують за живою масою показники ровесниць, які були вирожені до закупівлі в материнському стаді – племзаводі ДПДГ «Асканійське».

За настригом немитої вовни перевага була за найстарішими тваринами (15-місячного віку, народжені у лютому) на 13,5-24,2%.

Встановлено, що за показниками живої маси та настригу немитої вовни помісні ярки $\frac{1}{2}$ ТТАс \times $\frac{1}{2}$ Ш переважали чистопородних ровесниць на 7,8 кг (14,5%). Різниця за живою масою порівняно з чистопородними тваринами таврійського типу асканійської тонкорунної породи, які ягнилися у 15-місячному віці склала 7,2 кг, або 13,1% ($p \leq 0,01$), а між ровесницями, що не ягнилися – 9,7 кг (16,8%). Різниця за настригом немитої вовни та довжиною штапелю виявлено не було.

Ключові слова: асканійська тонкорунна порода, таврійський внутрішньопородний тип, жива маса, кросбридинг, настриг, вихід митої вовни, сортування вовни, еколого-технологічні умови, порода шароле.

Для забезпечення потреб населення високоякісними продуктами харчування, особливо білками, а промисловість сировиною, необхідний динамічний розвиток як тваринництва в цілому, так і напряму вівчарства зокрема. Цю проблему можна вирішувати, підвищуючи м'ясну продуктивність, за рахунок удосконалення і покращення племінних якостей овець. Враховуючи сучасний стан вівчарства і попит ринку, в Україні проводиться селекційно-племінна робота зі створення нових генотипів і розведення овець імпортованих порід [9, 10]. При цьому пріоритетними щодо селекційного покращення є ознаки, які визначають загальний рівень м'ясної продуктивності – інтенсивність росту молодняка та вік досягнення ним необхідної для отримання стандартних туш масою 15-19 кг, оплата корму приростами живої маси, забійний вихід та сортовий і морфологічний склад туш, якість баранини, багатоплідність. Зокрема нині ведеться селекція щодо покращення м'ясних якостей і овець таврійського типу асканійської тонкорунної породи шляхом використання баранів спеціалізованого м'ясного напряму продуктивності [3-5]. У зв'язку з цим проводяться ґрунтовні дослідження щодо вивчення рівня основних параметрів вовнової і м'ясної продуктивності, відтворних якостей овець за різних методів їх розведення [8]. Враховуючи також напрям продуктивності овець цієї породи важливим питанням залишається збереження мериносового типу руна.

Мета дослідження – вивчення рівня основних ознак продуктивності овець таврійського внутрішньопородного типу асканійської тонкорунної породи за різних методів їх розведення в умовах цілорічного стійлово-вигульного утримання.

Матеріал і методи досліджень. Дослідження проведено впродовж 2013-2021 рр. в умовах племінного репродуктора ТОВ «Агрофірма «Маяк» Котелевського району Полтавської області, лабораторії якості вовни Інституту тваринництва НААН України та Харківській фабриці з первинної обробки вовни на вівцях таврійського типу асканійської тонкорунної породи та помісях одержаних від схрещування вівцематок зазначеної породи з баранами-плідниками породи шароле.

Стадо господарства ТОВ «Агрофірма «Маяк» сформовано шляхом завезення ярк і переярок з ДП ДГ «Асканійське» у 2010 р. З метою поліпшення якості вовни місцевих овець завозились барани-плідники з племінного репродуктора «Агрофірми Барвінківська», який у свій час (2007 р.) був укомплектований поголів'ям овець з племінного заводу «Червоний чабан» Херсонської області.

Особливістю технології виробництва продукції у ТОВ «Агрофірма «Маяк» є утримання овець у приміщенні (в період ягніння) та на вигулах (решту часу), обладнаних навісами із застосуванням одноманітної упродовж року годівлі тварин кормами зі сховищ (сіно, сінаж, концентровані корми). У племінному репродукторі проводиться трьохтурове осіменіння (з вересня по січень місяць) із застосуванням гаремного способу парування. У селекційній роботі з асканійською тонкорунною породою, у даному господарстві, довгий час продовжували дотримуватись системи чистопородного розведення. Однак, у 2019 р., на частині маток було проведено штучне їх осіменіння спермою баранів породи шароле з ТОВ «Генетика і селекція».

Оцінку продуктивності основних виробничих груп стада ТОВ «Агрофірма «Маяк» проведено з врахуванням їх живої маси, настригів вовни і довжини штапелю. Одержано середні показники та розмах індивідуальних відхилень. Показники продуктивності переярок і ярок у материнському стаді ДП ДГ «Асканійське» за вищезазначеними ознаками встановлено за результатами обліку продуктивності (дані сертифікатів племінних тварин) з врахуванням їх лінійної належності. Продуктивність чистопородних та напівкровних ярок визначено залежно від терміну народження та раннього їх використання для відтворення. Обробку результатів досліджень зроблено з використанням методів біометрії [7].

Результати досліджень. Матеріали вивчення живої маси переярок і ярок за результатами обліку продуктивності у материнському стаді ДП ДГ «Асканійське» з врахуванням їх лінійної належності подані в табл. 1.

Таблиця 1

Жива маса переярок і ярок, яких було закуплено у материнському стаді ДП ДГ «Асканійське»

№	Лінійна належність	Переярки у віці 26 міс		Ярки					
				15 міс		14 міс		у перерахунку на 12 міс	
		гол.	жива маса	гол.	жива маса	гол.	жива маса	гол.	жива маса
1.	0058	7	62,9	8	51,9	-	-	8	47,4
2.	0517	3	63,3	4	51,0	-	-	4	46,5
3.	224	9	63,4	5	49,8	5	49,0	10	45,3
4.	227	4	63,8	6	47,7	-	-	6	43,2
5.	369	-	-	9	47,3	6	47,8	15	42,8
6.	375	-	-	3	47,3	3	46,7	6	43,7
7.	1444	6	66,8	4	49,5	2	47,5	6	44,8
8.	1577	6	64,3	3	50,3	2	47,0	5	44,6
У середньому		35	64,0	42	49,3	18	47,8	60	44,7

За даними таблиці, жива маса переярок склала в середньому 64 кг, з коливанням індивідуальних показників від 62,9 до 66,8 кг з різницею між представницями ліній 0058 та 1444 в 6,2 %. Ці показники повною мірою відображають рівень продуктивності цього стада з застосуванням технології дорощування ярок через переярку, що також підтверджується результатами досліджень Антонця О. Г. та Кравченко А. Ф. [1]. У групах ярок у віці 14 місяців ці показники склали відповідно 47,8 кг і 46,7–49 кг, а по групі тварин 15-місячного віку – 49,3 кг і 47,3–51,9 кг.

При цьому кращими були відповідно віку представниці ліній 0058 та 224. Їх перевага за цим показником над ровесницями з мінімальним розвитком ознак (лінії 369 і 375) становила 9,7 та 4,9 %.

У перерахунку на 12-місячний вік ярок середня жива маса складає 44,7 кг з коливанням індивідуальних показників з врахуванням їх лінійної належності від 42,8 до 47,4 кг (різниця 10,7 %). При цьому найменшими показниками характеризувались ярки ліній 227;369 та 375. Слід зазначити, що в цілому за показниками живої маси ярки, які були закуплені з ДП ДГ «Асканійське» значно перевершують нормативні вимоги для елітних тварин (42 кг) асканійської тонкорунної породи. На такому ж рівні знаходяться і показники довжини вовни (табл. 2).

Таблиця 2

**Довжина вовни (см) переярок і ярок з материнського стада
ДП ДГ «Асканійське»**

№	Лінійна належність	Переярки у віці 26 міс		Ярки у перерахунку на 12 міс	
		гол.	довжина вовни	гол.	довжина вовни
1.	0058	7	10,7	8	10,5
2.	0517	3	10,3	4	11,1
3.	224	9	11,1	10	9,5
4.	227	4	10,8	6	9,9
5.	369	-	-	15	10,8
6.	375	-	-	6	10,1
7.	1444	6	10,9	6	9,2
8.	1577	6	10,7	5	10,5
У середньому		35	10,8	60	9,8

За даними бонітування овець довжина штапелю у переярок склала в середньому 10,8 см з коливанням показників у межах порівнюваних ліній від 10,3 до 11,1 см. По групі ярок ці параметри складають відповідно 9,8 і 9,2–11,1 см. У середньому показники довжини вовни по групі ярок перевищують нормативні вимоги I класу (9 см) на 8,9%. Значна кількість ярок – 38 голів (63,3%) мають довжину вовни 10,1 см і більше, у тому числі 15 голів – 10,8 см і 4 голови – 11,1 см, що вище мінімального нормативу (10 см) для еліти.

Наявність зазначеної вище мінливості за цим показником вказує на потенційно великі можливості для подальшого селекційного поліпшення довжини вовни у стаді.

Настриг немитої вовни (табл. 3) по групі врахованих переярок склав у середньому 7,15 кг з коливанням за лінійною належністю від 7,04 до 7,32 кг (близько 4%). За групами ярок різного віку ці параметри складають відповідно 5,86 і 5,57–6,33 кг та 6,22 і 5,73–6,65 кг. У перерахунку на 12-місячний вік ярок середня продуктивність за вищевказаним показником складала 5,86 кг з коливанням від 5,37 до 6,25 кг (за різниці між крайніми значеннями 16,4%).

Таблиця 3

**Настриг немитої вовни у переярок і ярок, які були закуплені з стада
ДП ДГ «Асканійське»**

№	Лінійна належність	Переярки у віці 26 міс		Ярки					
				15 міс		14 міс		у перерахунку на 12 міс	
		гол.	ННВ*	гол.	ННВ	гол.	ННВ	гол.	ННВ
1.	0058	7	7,04	8	6,36	-	-	8	5,96
2.	0517	3	7,20	4	6,65	-	-	4	6,25
3.	224	9	7,08	5	6,23	5	6,33	10	5,98
4.	227	4	7,18	6	6,07	-	-	6	5,67
5.	369	-	-	9	6,20	6	5,68	15	5,59
6.	375	-	-	3	5,87	3	5,57	6	5,37
7.	1444	6	7,32	4	6,40	2	5,65	6	5,71
8.	1577	6	7,18	3	5,73	2	6,15	5	5,77
У середньому		35	7,15	42	6,22	18	5,86	60	5,86

Примітка. *ННВ – настриг немитої вовни

Мінімальні показники настригу немітої вовни відзначалися у тварин, що належали до ліній 369, 375 та 227.

У зв'язку з розведенням овець в нових еколого-технологічних умовах виникла потреба оцінити продуктивність овець, що надійшли до господарства при закупівлі та тих, що були отримані та вирощені в умовах господарства. Результати вивчення живої маси, настригу немітої і чистої вовни, довжини штапелю та відповідність показників мінімальним вимогам для класних овець асканійської тонкорунної породи в умовах племінного репродуктора ТОВ «Агрофірма «Маяк» наведено в таблицях 4, 5 та 6.

Таблиця 4

Жива маса овець асканійської тонкорунної породи в умовах племрепродуктора ТОВ «Агрофірма «Маяк» (оцінка 2013 р.).

Статеві-вікова група	Голів	Мінімум вимоги, кг, клас	Жива маса при бонітуванні, кг	+/- до вимоги, %
Основні барани-плідники	10	90 (еліта)	117,8	+30,8
Вівцематки, усе стадо, у т.ч.:	133	55 (еліта)	69,4	+26,2
- місцевої репродукції	53		64,7	+17,6
- закуплені	80		72,6	+32,0
Ярки місцевої репродукції (12-міс.)	28	42*	53,8	+28,1
Ремонтні барани	14	52*	76,3	+46,7

Порівнюючи показники живої маси вівцематок місцевої репродукції та закуплених в материнському стаді племзаводу було встановлено, що тварини обох груп істотно перевищували за цією ознакою над вимогами, що висуваються для тварин класу еліта чинною інструкцією з бонітування. При цьому різниця між матками місцевої репродукції та закупленими становила 12,2% на користь останніх. Ця різниця обумовлена перш за все віком порівнюваних тварин, оскільки закуплені переярками мали третє ягніння, а ярки, що мали на дату закупівлі 14-15-місячний вік, на момент оцінки у нових умовах мали друге ягніння, тоді як матки місцевої репродукції – лише перше ягніння (або вік 24-26 місяців).

Таблиця 5

Настриг вовни овець асканійської тонкорунної породи в умовах ТОВ «Агрофірма «Маяк» у 2013 р.

Статеві-вікова група	Голів	Настриг вовни, кг		Мінімум вимоги, кг митої вовни*	+/- до вимоги, %
		немітої	митої		
Основні барани-плідники	10	11,9	5,95	5,5	+8,2
Вівцематки, усе стадо, у т.ч.:	133	6,2	3,1	2,8	+10,7
- місцевої репродукції	53	6,2	3,1	2,8	+10,7
- закуплені	80	6,1	3,05	2,8	+8,9
Ярки місцевої репродукції (12-міс.)	28	5,4	2,7	2,5	+8,0
Ремонтні барани	14	6,3	3,15	3,2	-1,6

*Мінімальні вимоги «Інструкції з бонітування овець» (2003) для овець асканійської тонкорунної породи класу еліта

Таблиця 6

**Довжина вовни овець асканійської тонкорунної породи в умовах ТОВ
«Агрофірма «Маяк» у 2013 р.**

Статєво-вікова група	Оцінено голів	Міп вимоги до довжини вовни, см	Середня довжина вовни, см	+/- до вимог, %
Барани-плідники	10	9,0	10,6	+17,7
Вівцематки, усе стадо, у т.ч.:	133	9,0	9,4	+4,4
- місцевої репродукції	53		9,7	+7,7
-закуплені	80		9,1	+1,1
Ярки, усе поголів'я	28	10,0	10,1	+1,0
Ремонтні барани	14	10,0	13,7	+37,0

Фактично, з урахуванням віку, вівцематки місцевої репродукції, незважаючи на суягність та вирощування ягнят, навіть дещо перевищували за живою масою ровесниць за віком – переярок, закуплених в материнському стаді.

Стосовно ярк місцевої репродукції, то крім того, що вони за показником живої маси перевищували у 12-місячному віці стандарт породи для класу еліта на 28,1%, їх перевага над ровесницями, які надійшли з материнського стада при закупівлі склала 20,4%. Це засвідчує про високий рівень інтенсивності їх росту та позитивний вплив застосованої технології на прояв розвитку потенціалу цієї ознаки в нових екологічних умовах.

За вовновою продуктивністю не встановлено істотної різниці між закупленими та отриманими в умовах господарства вівцематками. При цьому обидві групи переважали над існуючими мінімальними вимогами на 8,9-10,7%. Однак, продуктивність немитої вовни у ярк 12-місячного віку складала 5,4 кг, що на 8,5% нижче проти ровесниць, що надійшли до господарства з материнського стада.

Необхідно підкреслити, що загальний рівень продуктивності у межах кожної статєвої і вікової групи був досить високий. Середні показники продуктивності баранів-плідників за живою масою (117,8 кг), настригом чистої вовни (5,95 кг) і довжиною штапелю (10,6 см) значно перевищують нормативні вимоги до тонкорунних порід відповідно на 30,8%, 8,2 і 17,7%. Показники продуктивності ремонтних баранів за живою масою (76,3 кг), настригом чистої вовни (3,15 кг) і довжиною штапелю (13,7 см) також досить високі і переважають заводські вимоги.

Віці стада-репродуктора за результати індивідуальної оцінки товщини вовни експертним і лабораторним методом (табл. 7) загалом за цією ознакою відповідають нормативним вимогам до тонкорунних порід по кожній з представлених статєво-вікових груп. Проте, слід зазначити, що при бонітуванні баранів-плідників виявилась значна кількість тварин з надто тонкою вовною – 64-ї якості. Так, у баранів-плідників середня товщина вовни складає 22,65 мкм, з коливанням від 17,97 до 25,95 мкм. Частка баранів-плідників з товщиною вовни 64-ї якості складає 33,3% та 70/80-ї якості – 11,1%.

Протилежну особливість виявлено в процесі аналізу розподілу вівцематок. У структурі оціненого поголів'я частка вівцематок з небажаною товщиною вовни 58-ї якості складає 25,0%. У решти тварин цей показник відповідає нормативним вимогам для першого класу та еліти (64-60 якості).

Відхилення товщини вовни у плідників у бік потоншення вовни, а у маток – навпаки, ймовірно є наслідком переважаючої реалізації з материнського стада тварин, з зазначеними відмінностями від бажаного типу.

Таблиця 7

**Тонина вовни овець таврійського типу асканійської тонкорунної породи
ТОВ Агрофірма «Маяк»**

Ідентифікацій- ний №	Метод оцінки тонини вовни			
	експертний (при бонітуванні)		Лабораторний	
	Якість	Мкм	Якість	мкм
Барани-плідники, n=9				
34540	60	24,5	64	21,53
04753	64	22,5	64	22,16
13077	64	22,5	70/80	17,97
13559	60	24,0	58	25,95
04933	60	24,5	60	23,73
04755	64	22,5	60	23,76
35071	64	22,5	64	20,94
34984	60	23,0	60	23,32
04877 (рем баран)	60	24,5	60	24,53
Вівцематки, n=12				
04240	60	23,5	60/58	25,01
32635	60	24,5	60	24,60
32235	64	21,0	64	21,03
32194	60	23,5	58	26,41
32406	64	22,5	64	21,12
32663	60/58	24,5	58	26,22
32422	64	21,5	60/64	23,33
14135	60	23,5	64	22,37
32692	64	22,0	64	22,32
14057	60	23,0	60	24,07
04205	64	22,5	60	23,81
32427	64	22,5	58	26,71

У результаті розподілу тварин за якістю жиропоту (табл. 8) виявлено, що частка тварин з білим жиропотом незначна і складає в середньому по всьому врахованому поголів'ю 8,6%. Найкращі показники за цією ознакою мають закуплені вівцематки – 15%.

Таблиця 8

Якість жиропоту вовни овець таврійського типу асканійської тонкорунної породи ТОВ Агрофірма «Маяк»

Статєво-вікова Група	Голів	Оцінка жиропоту					
		Колір			Кількість		
		К	С	Б	Ж-	Ж	Ж+
Барани-плідники	10	5	4	1	-	9	1
Вівцематки, усе стадо, у т.ч.:	133	42	78	13	10	122	1
- місцевої репродукції	53	18	34	1	1	52	-
- закуплені	80	24	44	12	9	70	1
Ярки, усе поголів'я	28	22	5	1	-	28	-
Ремонтні барани	14	4	9	1	-	14	-
Всього	185	73	96	16	10	173	2

Світлий колір жиропоту також належить до особливо бажаних ознак вівцевої продуктивності мериносів. В середньому частка баранів-плідників з таким жиропотом складає у племінному репродукторі ТОВ Агрофірма «Маяк» – 40%. По групі вівцематок – 58,6%, ярк – 17,9 та ремонтних баранів – 64,3%.

Білий та світлий колір жиропоту – це одна з найважливіших ознак високоякісної мериносової вовни світового рівня. Серед дослідженого поголів'я частка овець з таким кольором жиропоту складає 63,8%.

Доволі високі показники оцінки якості жиропоту є свідченням ймовірно високого виходу митої вовни.

Результати лабораторного визначення виходу митої вовни у рендомізованій вибірці вівцематок стада (табл. 9) ще раз доводять зазначену вище властиву мериносам особливість.

Таблиця 9

Вихід митої вовни вівцематок ТОВ АФ «Маяк»

Індивідуальний № тварин	Вихід митої вовни за кондиційної вологи, %
04240	54,75
32635	35,44
32235	63,26
32194	34,40
32406	63,00
32663	55,16
32422	52,00
14135	53,15
32692	59,25
14057	65,24
04205	62,77
32427	71,75
У середньому	55,84±3,26

Як видно, вихід митого волокна склав в середньому по всьому поголів'ю врахованих вівцематок 55,84% з коливанням від 34,40 до 71,75%. Необхідно зазначити, що індивідуальні показники виходу чистого волокна для поголів'я вівцематок таврійського типу асканійської тонкорунної породи досить високі.

Результати комісійного сортування вовни, виробленої у ТОВ «Агрофірма «Маяк» при її здаванні на переробку до ПП «ХТПФ» у 2014 році наведено у табл. 10.

Таблиця 10

Результати комісійного сортування вовни в умовах фабрики первинної обробки

Розсортовано кіп/ загальна маса вовни, кг	Сортимент вовни згідно ГОСТ 28491-90, кг						
	I-64(22)	I-60(24)	II-60(24)	58(26)	звалок	тавро	базова
13 кіп, 1688 кг	888,2	301,5	18,0	10,0	160,5	13,8	296
%	52,6	17,9	1,1	0,6	9,5	0,8	17,5

Дані свідчать, що загалом вовни основного сорту одержано 72,2%, у тому числі 888,2 кг або 52,6% сортименту І-64(22). Але при цьому виявлено значну частку базової і зваляної вовни – 27%, що на нашу думку є результатом цілорічної стійлової системи утримання тварин.

Заключну характеристику рівня адаптованості стада за проявом основних ознак продуктивності (жива маса, настриг немитої вовни і довжина штапелю) основних виробничих груп стада ТОВ «Агрофірма «Маяк», було зроблено на основі бонітування тварин у 2021 р (третє покоління від розведення в нових еколого-технологічних умовах). Результати оцінки наведено у таблиці 11.

Порівнюючи показники тварин за оцінки у 2013 році з сучасним стадом, можна констатувати, що по групі маток жива маса відрізняється лише на 1,4%. Ремонтні барани сучасного стада перевищують за цією ознакою на 13,1%, а дорослі плідники поступаються на 20,7%. Останнє є наслідком інтенсивного використання основних баранів у зв'язку з їх використанням у продовж 6-місячного (проти 45-денного у минулому) циклу відтворення, який застосовується нині у господарстві.

Таблиця 11

Продуктивність третього покоління основних виробничих груп овець в умовах ТОВ «Агрофірма «Маяк»

Група тварин	Голів	Жива маса, кг		Настриг немитої вовни, кг		Довжина вовни, см	
		М±m	Lim	М ±m	Lim	М± m	Lim
Вівцематки	543	68,4± 0,41	48-98	7,74± 0,96	5,1-11,0	9,03± 0,09	7,5-13,5
Барани-плідники	31	93,4± 1,97	87-127	10,1± 1,13	8,5-12,2	10,6± 0,11	9,0-14,0
Ремонтні барани	14	86,3± 2,14	78-92	8,8± 0,97	7,7-10,3	12,9± 0,23	11-15,5

Вовнова продуктивність маток сучасного стада на 20,9% вище за показники вихідного поголів'я. Настриг немитої вовни у плідників зменшився від 11,9 кг до 10,1 кг (на 15,1%), а по ремонтній групі – навпаки збільшився майже на 40%. Останнє є наслідком більш високого тиску добору при формуванні ремонтної групи плідників на сучасному етапі роботи зі стадом, порівняно з попереднім періодом. Істотних розбіжностей за показником довжини вовни у овець порівнюваних статеві-вікових груп за порівнюваний період не виявлено.

Характеризуючи живу масу ярок таврійського типу асканійської тонкорунної породи залежно від терміну їх народження і віку при бонітуванні (табл. 12) слід зазначити, що найвищі показники мали тварини, народжені у березні, переважаючи як молодших (12-13-місячного віку, народжених у квітні-травні) на 2,2 та 10,1%, так і старших (15-місячних) на 2,6%. При цьому ярки сучасного стада на 16,6% перевищують за живою масою показники ровесниць, які були вирошені до закупівлі в материнському стаді – племзаводі ДПДГ «Асканійське».

За настригом немитої вовни перевага була за найстаршими тваринами (15-місячного віку, народжені у лютому) на 13,5-24,2%.

Встановлено, що за показниками живої маси та настригу немитої вовни помісні ярки ½ ТТас х ½ Ш переважали чистопородних ровесниць на 7,8 кг (14,5%). Різниця за живою масою порівняно з чистопородними тваринами таврій-

ського типу асканійської тонкорунної породи, які ягнилися у 15-місячному віці склала 7,2 кг, або 13,1% ($p \leq 0,01$), а між ровесницями, що не ягнилися – 9,7 кг (16,8%). Різниці за настригом немитої вовни та довжиною штапелю виявлено не було.

Таблиця 12

Продуктивність ярок залежно від терміну народження, генотипу та раннього використання для відтворення

Порода / породність, місяць народження	Голів	Жива маса, кг	Настриг немитої вовни, кг	Довжина вовни, см
Таврійський тип асканійської тонкорунної породи				
Всього,	284	57,5±0,43	6,69±0,11	13,4±0,21
У т. р.: усі не ягнилися у 15 міс. віці	273	57,6±0,44	6,63±0,12	13,4±0,22
- у їх числі всі народжені у лютому	22	55,7±1,36	7,82 ±0,41	13,4±0,13
Ягнилися (народжені у лютому)	11	54,8±2,37	7,90±0,38	13,3±0,16
Не ягнилися:				
- народжені у лютому (15 міс.)	11	57,7±1,67	7,76±0,65	13,5±0,11
- народжені у березні (14 міс.)	120	59,2±0,60	6,65±0,17	13,4±0,09
- народжені у квітні (13 міс.)	92	57,9±0,65	6,84±0,22	13,3±0,16
- народжені у травні (12 міс.)	50	53,8±1,32	6,26±0,30	13,0±0,14
Помісні ½ ТТAc x ½ Ш				
усі (ягнилися і не ягнилися), у т.ч. :	35	63,5±1,99	7,79±0,37	13,3±0,16
- не ягнилися (народжені у лютому)	10	67,4±5,73	8,22±0,98	13,6±0,12
- ягнилися (народжені у лютому)	25	62,0±1,83	7,66±0,38	13,1±0,11

Відтворна функція маток усіх видів сільськогосподарських тварин, зокрема овець, і особливо такі, як запліднюваність і плодючість, визначають рівень ефективності галузі загалом. Загальновідомо, що показники відтворення овець дуже схильні до паратипових модифікацій, тобто дуже залежать від конкретних природно-господарських умов. На думку Нежлукченко Н.В. [8], запліднюваність і плодючість маток може бути покращена при чистопородному розведенні завдяки використанню кросів ліній, а також завдяки міжпородному схрещуванню [7].

Результати проведеного аналізу свідчать, що запліднюваність ярок таврійського типу асканійської тонкорунної породи у 10-місячному віці склала 50%, а помісних – 75 %.

Отже, кращою статевою скороспілістю відзначалися помісні ярки, що одержані від поєднання маток таврійського типу асканійської тонкорунної породи та баранів породи шароле. Сукупність переваг помісей першого покоління вказує на доцільність створення нового селекційного формування – лінії з підвищеною скороспілістю щодо відтворної здатності та інтенсивності росту, основних ознак м'ясної продуктивності.

Висновки:

В умовах Полтавської області (північно-східна її частина) вівці таврійського типу асканійської тонкорунної породи, за чистопородного розведення та технології цілорічного стійлового утримання упродовж майже 10 років проявляють високий потенціал живої маси та вовнової продуктивності, притаманний тваринам цієї породи за розведення в умовах посушливого степу та традиційної технології утримання в материнському стаді.

Стійлова система утримання та однотипна упродовж року годівля овець кормами зі сховищ негативно позначається лише на збільшенні частки звальної та базової вовни, але сприяє прояву потенціалу інтенсивності росту, притаманному вівцям цієї породи.

Застосування схрещування з використанням маток таврійського типу асканійської тонкорунної породи та баранів породи шароле забезпечує отримання у першому поколінні тварин з більшою на 14,5-16,8% живою масою, покращує статеву скороспілість помісей та негативно не впливає на показники вовнової продуктивності.

Бібліографічний список

1. Антонець О. Г., Кравченко А. Ф. Продуктивність переярок таврійського типу різних ліній. Міжвідом. темат. наук. зб. Вівчарство і козівництво. Нова Каховка : Піел, 2015. С. 147-153.

2. Бакай О., Горб К., Вовченко Б. Формування м'ясної продуктивності молодняку овець асканійської тонкорунної породи. *Таврійський науковий вісник*, 2020, Вип. 116. URI: <http://dspace.ksau.kherson.ua/handle/123456789/5611> (дата звернення: 12.12.21)

3. Заруба К. В., Дрозд С. Л. Результати використання м'ясних генотипів на вівцях асканійської породи. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»*. Київ, 2017. № 271. С. 95–102.

4. Заруба К. В., Дрозд С. Л. М'ясна продуктивність молодняку за промислового схрещування овець асканійської тонкорунної породи з м'ясними генотипами. *Вівчарство і козівництво: міжвідом. темат. наук. зб. / Ін-т тваринництва степових районів «Асканя Нова» НААН*. Нова Каховка : Піел, 2018. С. 39–47.

5. Заруба К. В., Дрозд С. Л., Гладій І. А. Результати скрещивання баранов-производителей зарубешной селекції с овцематками асканійської тонкорунної породи. *Вівчарство і козівництво: міжвід. тем. наук. зб. / Ін-т тваринництва степових районів «Асканя Нова» НААН*. Нова Каховка : Піел, 2019. С. 34–42.

6. Машнер О. А., Люцканов П. І. М'ясна продуктивність помісних ягнят різних генотипів. *Розведення і генетика тварин / Ін-т розведення і генетики тварин НААН ім. М. В.Зубця*. Київ, 2019. Вип. 57. С. 95–101. doi: <https://doi.org/10.31073/abg.57>

7. Меркурьева Е. К. Биометрия в селекции и генетике сельскохозяйственных животных. Москва: Колос, 1970. С. 378–392.

8. Нежлукченко Н. В. Відтворювальні якості овець таврійського типу асканійської тонкорунної породи залежно від походження. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Тваринництво»*. Суми, 2015. Вип. 2(27). С. 175–179.

9. Помітун І. А., Косова Н. О., Рязанов П. О., Бойко Н. В., Кравцов А. В. Продуктивність овець різних генотипів, одержаних на проміжному етапі створен-

ня тварин спеціалізованого м'ясного типу. *Науково-технічний бюлетень Інституту тваринництва НААН*. Харків, 2013. Вип. 109. С. 142–146.

10. Похил В. І., Похил О. М., Лінський О. В., Голинська О. Ю. Промислове схрещування у вівчарстві за участі породи шароле. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України: Серія «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»*. Київ, 2017. Вип. 271. С. 148–157.

References

1. Antonets, O. H. & Kravchenko, A. F. (2015). Produktivnist pereiarok tavriskoho typu riznykh liniy [Productivity of taurians of Taurian type of various lines]. *Vivcharstvo i kozivnytstvo* [Sheep and goat breeding]. Nova Kakhovka: Piel, 147–153 [in Ukrainian].

2. Bakai, O., Horb, K. & Vovchenko, B. (2020) Formuvannia m'iasnoi produktyvnosti molodniaku ovets askaniiskoi tonkorunnoi porody [Formation of meat productivity of young Askanian sheep of fine-wooled breed] *Tavriskiyi naukovyi visnyk* [Taurian Scientific Bulletin]. Kherson, Retrieved from <http://dspace.ksau.kherson.ua/handle/123456789/5611> [in Ukrainian].

3. Zaruba, K.V. & Drozd, S. L. (2017). Rezultaty vykorystannia miasnykh henotypiv na vivtsiakh askaniiskoi porody [The results of the use of meat genotypes in Askanian sheep]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriya «Tekhnolohiia vyrobnytstva i pererobky produktsii tvarynnytstva»* [National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine Series «Technology of production and processing of livestock products»]. Kyiv, 271. 95–102 [in Ukrainian].

4. Zaruba, K. V. & Drozd, S. L. (2018). Miasna produktyvnist molodniaku za promyslovoho skhreshchuvannia ovets askaniiskoi tonkorunnoi porody z miasnymy henotypamy [Meat productivity of young animals by industrial crossing of Askanian fine-wooled sheep with meat genotypes]. *Vivcharstvo i kozivnytstvo* [Sheep and goat breeding]. Nova Kakhovka : Piel, 39–47 [in Ukrainian].

5. Zaruba, K. V., Drozd, S. L. & Hladii, I. A. (2019). Rezul'taty skreshhivaniya baranov-proizvoditelej zarubezhnoj selektsii s ovcematkami askaniiskoy tonkorunnoj porody [The results of crossing sheep-producers of foreign selection with ewes of Askanian fine-wooled breed]. *Vivcharstvo i kozivnytstvo* [Sheep and goat breeding]. Nova Kakhovka : Piel, 34–42 [in Russian].

6. Mashner, O. A. & Lyutskanov, P. I. (2019). Miasna produktyvnist pomisnykh yahnat riznykh henotypiv [Meat Productivity of Crossbred lambs of various genotypes] *Rozvedennia i henetyka tvaryn* [Animal Breeding and Genetics]. Kyiv, 57, 95–101. doi: <https://doi.org/10.31073/abg.57.12>

7. Merkur'eva, E. K. (1970). *Biometrija v selektsii i genetike sel'skohozjajstvennykh zhivotnykh* [Biometrics in Breeding and Genetics of Farm Animals]. Moscow: Kolos, 378–392. [in Russian].

8. Nezhlukchenko, N. V. (2015). Vidtvoriuvalni yakosti ovets tavriskoho typu askaniiskoi tonkorunnoi porody zalezho vid pokhodzhennia [Adopted quality sheep of the Taurian type of the Askanian fine-fleece breed are fallen off the shelf.]. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Seriya «Tvarynnytstvo»* [Bulletin of the Sumy National Agrarian University. «Livestock» series]. Sumy, 2(27), 175–179 [in Ukrainian].

9. Pomitun, I. A., Kosova, N. O., Riazanov, P. O., Boiko, N. V. & Kravtsov, A. V. (2013). Produktivnist ovets riznykh henotypiv, oderzhanykh na

promizhnomu etapi stvorennia tvaryn spetsializovanoho m'iasnoho typu [Productivity of sheep of different genotypes obtained at the intermediate stage of creation of animals of specialized meat type]. *Naukovo-tehnicnyi biuleten Instytutu tvarynnytstva NAAN* [The Scientific and Technical Bulletin of the Institute of Animal Science NAAS of Ukraine]. Khakiv, 109. 142–146 [in Ukrainian].

10. Pokhyl, V. I., Pokhyl, O. M., Linskyi, O. V. & Holynska, O. Yu. (2017). Promyslove skhreshchuvannia u vivcharstvi za uchasti porody sharole. *Naukovi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy: Seriiia «Tekhnolohiia vyrobnytstva i pererobky produktsii tvarynnytstva»* [Scientific Bulletin of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine: Series "Technology of production and processing of livestock products"]. Kyiv, 271, 148–157 [in Ukrainian].

PRODUCTIVITY AND REPRODUCIBILITY OF SHEEP OF THE TAVRIAN BREEDING TYPE OF ASKANIAN BREED AT DIFFERENT BREEDING METHODS AND CONDITIONS

Pomitun I. A., Kosova N. O., Korkh I. V., Boyko N. V., Pomitun L. I., Institute of Animal Science of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine.

Turinsky V. M., Bogdanova N. V., National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine.

The study was conducted during 2013-2021 in the breeding breeder LLC "Agro-firma" Mayak "Kotelevsky district of Poltava region.

Comparing the indicators of animals according to estimates in 2013 with the current herd, it was found that the group of live weight differs by only 1.4%. Rams of the modern herd exceed by 13.1% on this basis, and adult broods are inferior by 20.7%. The latter is a consequence of the intensive use of the main rams due to their use during the 6-month breeding cycle currently used on the farm. The wool productivity of the modern herd is 20.9% higher than that of the original herd. The shearing of unwashed wool in broodstock decreased by 15.1%, and in the other group - on the contrary, increased by almost 40%. The latter is a consequence of higher selection pressure in the formation of the group of broodstock at the present stage of work with the herd, compared to the previous period. No significant differences in the length of wool in sheep of different groups for the compared period were found.

Depending on the age at grading, the indicators of the live weight of bright TTAs differed significantly. Animals born in March predominated both juniors (12-13 months old, born in April-May) by 2.2 and 10.1%, and older (15 months old) by 2.6%. At the same time, the brightness of the modern herd as a whole is 16.6% higher than the live weight of peers who were raised before the purchase in the maternal herd - breeding farm LLC "Askaniyske".

In terms of unwashed wool shearing, the predominance was for the oldest animals (15 months old, born in February) by 13.5-24.2%. It was found that the indicators of live weight and shearing of unwashed wool local bright $\frac{1}{2}$ TTAs x $\frac{1}{2}$ W predominated purebred peers by 7.8 kg (14.5%). The difference in live weight compared to purebred animals of the Taurian type of Askanian breed, which lambed at 15 months of age was 7.2 kg, or 13.1% ($p \leq 0.01$), and between non-lambing peers - 9, 7 kg (16.8%). There was no difference in the shearing of unwashed wool and the length of the staple

Keywords: Askanian breed, Taurian breed, live weight, crossbreeding, shearing, washed wool yield, wool sorting, ecological and technological conditions, Charolais breed.